

Motion till riksdagen 2018/19:2910

av **Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)**

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Sammanfattning

Moderaterna sätter patienten och patientsäkerheten allra främst. De fördubblade vårdköerna och tredubblade köerna till barn- och ungdomspsykiatri måste skyndsamt kortas. I denna utgiftsmotion beskriver vi en politisk inriktning som prioriterar att återinföra förstärkta och utvecklade kömiljarder som är kopplade till den lagstadgade vårdgarantin. Denna satsning inkluderar såväl specialistvården som primärvården, barn- och ungdomspsykiatri och cancervården. I ett första steg genomförs en satsning omfattande två miljarder kronor. I ett nästa steg sker ytterligare nivåhöjningar kommande år.

Därtill prioriterar vi fortsatta satsningar på att ta fram och genomföra en ny uppdaterad nationell cancerstrategi. Det är elva år sedan alliansregeringen beslutade att ta fram en nationell cancerstrategi. Det behövs ett nytt samlat grepp över allt som skett till exempel gällande ny medicinteknik och kraftfullare läkemedel. Den nationella cancerstrategin behöver förnyas och utvecklas. I ett första steg genomförs en satsning omfattande 500 miljoner kronor varav 60 miljoner kronor per år specifikt avsätts för barncancervården fördelat på landets sex särskilda barncancercentrum.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2019 inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningen gällande att återinföra förstärkta och utvecklade kömiljarder kopplat till den lagstadgade vårdgarantin och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningen gällande att kömiljarden bör omfatta besök i primärvården och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningen gällande att kömiljarden bör omfatta besök, återbesök och rehabilitering i specialistvården och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningen gällande att kömiljarden bör omfatta barn- och ungdomspsykiatri kopplat till återinförande av den förstärkta vårdgarantin och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningen gällande att kömiljarden bör omfatta cancervården kopplat till de standardiserade vårdförloppen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell primärvårdsreform och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och stärka vårdkedjan mödravård, förlossningsvård och eftervård och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningen gällande bättre villkor för sjuksköterskor som vidareutbildar sig till specialistsjuksköterskor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningen gällande införande av en ny uppdaterad nationell cancerstrategi och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om satsningen gällande suicidprevention och suicidforskning och tillkännager detta för regeringen.

Anslagsanvisning

Tabell 1 Anslagsförslag 2019 för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (M)
1:1 Myndigheten för vård- och omsorgsanalys	35 831	
1:2 Statens beredning för medicinsk och social utvärdering	83 526	
1:3 Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	144 660	
1:4 Tandvårdsförmåner	6 771 752	
1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna	27 789 000	
1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård	6 959 286	+390 000
1:7 Sjukvård i internationella förhållanden	476 068	
1:8 Bidrag till psykiatri	1 702 993	+540 000
1:9 Läkemedelsverket	136 845	
1:10 E-hälsomyndigheten	147 584	-30 000
2:1 Folkhälsomyndigheten	389 209	
2:2 Insatser för vaccinberedskap	88 500	
2:3 Bidrag till WHO	38 665	
2:4 Insatser mot hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar	75 502	
3:1 Myndigheten för delaktighet	59 951	
3:2 Bidrag till funktionshindervisorganisationer	188 742	
4:1 Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	24 737	
4:2 Vissa statsbidrag inom funktionshindervisområdet	767 514	
4:3 Bilstöd till personer med funktionsnedsättning	263 395	
4:4 Kostnader för statlig assistansersättning	24 486 588	
4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet	2 517 490	-2 000 000
4:6 Statens institutionsstyrelse	1 132 192	
4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	1 505 951	-550 000
5:1 Barnombudsmannen	25 851	
5:2 Barnets rättigheter	22 261	
6:1 Åtgärder avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak samt spel	195 629	-30 000
7:1 Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Förvaltning	35 918	
7:2 Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Forskning	601 503	+30 000
8:1 Socialstyrelsen	669 451	-5 000
8:2 Inspektionen för vård och omsorg	785 591	-15 000
<i>Nya anslag</i>		
Insatser för att korta vårdköerna		+2 620 000
Summa	78 122 185	+950 000

Politikens inriktning

Svensk hälso- och sjukvård har betydande problem och utmaningar. Dessa problem har förvärrats de senaste fyra åren. Den medicinska kvaliteten är ofta av hög internationell nivå. Men. Bristande tillgänglighet och långa väntetider är ett stort problem som nästan alla regioner och landsting möter varje dag. Sedan kömiljarden avskaffades har vårdköerna skjutit i höjden. Vårdköerna minskade först kraftfullt efter att alliansregeringen lagt om politiken och infört kömiljarden. Därefter stabiliserade sig vårdköerna på lägre nivåer än tidigare.

Nu har emellertid köerna till specialistvården de senaste fyra åren fördubblats sedan den rödgröna regeringen haft ansvaret för hälso- och sjukvårdspolitiken. Värst är situationen inom barn- och ungdomspsykiatri, BUP. Köerna till BUP har mer än tredubblats och många barn och ungdomar får vänta över en månad på att få genomföra ett första besök för att få en första bedömning av sin psykiska hälsa. Därefter tvingas de vänta ännu längre på att få behandling.

Sverige har bland Europas allra längsta väntetider. Vårdens kvalitet är varierande med stora regionala skillnader. Vården är sjukhustung och har för svagt utvecklade nära vård och primärvård. Sjukhusens akutmottagningar tar emot många patienter som egentligen borde kunna tas om hand av den nära vården. Detta skapar längre vårdköer.

En prioriterad reform är att återinföra utvecklade och breddade kömiljarder. Dessa ska kopplas samman med vårdgarantin som slår fast hur många dagar du som patient som längst ska behöva vänta på att få vård. Fokus ska vara riktat på tydliga resultat. Det behövs en helhetssyn gällande patientens vårdbehov. De utvecklade kömiljarderna ska till exempel omfatta återbesök och rehabilitering för att bättre kunna möta behov hos exempelvis patienter som är kroniskt och långvarigt sjuka.

Moderaterna sätter patienten och patientsäkerheten allra främst i utformningen av konkreta reformer. Att korta vårdköerna och minska de omfattande regionala skillnaderna gällande väntetider och kvalitet i vården är högst prioriterat. Kvalitet och tillgänglighet, kontinuitet och trygghet, valfrihet och mångfald inom hälso- och sjukvården är inriktningen för de förslag som denna utgiftsmotion beskriver.

Anslag 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård

Gällande anslag 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård föreslås en nivåhöjning med 390 miljoner kronor avseende år 2019. År 2020 och 2021 sker ytterligare en nivåhöjning med 500 miljoner kronor som riktas till fortsatt genomförande av en ny uppdaterad nationell cancerstrategi. Varav 60 miljoner kronor per år avsätts specifikt för barn-cancervården fördelat på landets sex särskilda barncancercentrum. Behandling av cancer skiljer sig till viss del åt mellan vuxna och barn. Därför är det av stor vikt att det avsätts resurser specifikt för barncancervården. För år 2019 ligger vi på samma nivå av satsningar på cancervården som regeringen och föreslår att 60 miljoner kronor särskilt riktas till barncancervården enligt ovan redogjorda inriktning.

För att bland annat ta tag i de långa väntetiderna är det hög tid att ta fram en ny uppdaterad nationell cancerstrategi. Det är elva år sedan alliansregeringen beslutade att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att ta fram en första nationell cancerstrategi. Mycket behöver fortfarande åstadkommas för att Sverige ska kunna erbjuda en kvalitetssäkrad och jämlik cancervård till alla patienter utan långa väntetider.

För att öka tillgängligheten och komma tillrätta med de långa väntetiderna inom cancervården behöver bland annat tid frigöras för vårdpersonalen genom optimerade it-system och register, för att på så vis kunna minska den administrativa bördan. Därtill bör man se över olika yrkeskategoriers arbetsuppgifter och processer för att bättre ta tillvara vårdpersonalen och deras tid.

Moderaterna ser fem områden där behovet av nationell samordning inom cancervården är extra omfattande. Det handlar om kortare väntetider och ökad tillgänglighet. Säkra kompetens- och personalförsörjning. Säkerställa vårdkvalitet och ta tillvara medicinsk utveckling. Därtill psykosocialt stöd till barn som fått cancer och deras anhöriga.

Därtill föreslås att 400 miljoner kronor av anslagets nivåhöjning riktas till genomförande av bättre villkor för sjuksköterskor som vidareutbildar sig till specialistsjuksköterskor. Detta gäller såväl för år 2019, som år 2020 och 2021. Vårdens medarbetare ska kunna utvecklas inom sin egen profession. Arbetet med att kunna göra karriär inom vården ska förbättras och utvecklas till att omfatta fler yrkesgrupper. Fördelningen av dessa medel ska ses över utifrån hur tidigare resurser avseende liknande satsningar genomförts. Tidigare har en överenskommelse slutits mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting inom ramen för den så kallade professionsmiljarden.

Vi prioriterar denna satsning på specialistsjuksköterskor. Specifikt riktade resurser som innebär att sjuksköterskor kan utbilda sig på halvfart och fortsätta att arbeta på halvtid med bibehållen inkomst. Denna prioritering kan kombineras med lokala satsningar av regioner och landsting. Satsningar gällande fler specialistsjuksköterskor kan inriktas på bristspecialiteter som finns lokalt och regionalt.

Dagens vårdkedja mellan mödravård, förlossningsvård och eftervård hänger inte samman på det sätt som är nödvändigt. Många brister inom vården som erbjuds till kvinnor efter förlossning är av strukturell karaktär. Moderaternas inriktning är att dels stärka vårdkedjan mödravård, förlossningsvård och eftervård, dels förbättra arbetsvillkoren för landets barnmorskor.

En nationell primärvårdsreform behöver genomföras. Den nära vården med primärvården som bas ska byggas ut. Syftet med att stärka primärvården är att den samlade nära vården ska vara så bra och tillgänglig att den blir det naturliga förstahandsvalet för de allra flesta patienter.

För att vården för de mest sjuka, ofta äldre och multisjuka kroniker ska kunna fungera bättre krävs sammanhållna vårdkedjor, tidigt insatt proaktiv vårdplanering, försök med till exempel mellanvårdsplatser, mobila hemvårdsteam och ett utökat samarbete mellan landsting, region och kommun som har ansvar för äldreomsorg och hemtjänst.

För att säkerställa att Läkemedelsverket har tillräckligt med resurser för att ta på sig nya uppgifter ökades anslaget med 10 miljoner kronor under 2018. De principer som tillämpats av övergångsregeringen vid utformningen av årets budgetproposition får till följd att den tidigare beräknade minskningen av anslaget inte genomförs för 2019. Vi föreslår att anslaget minskas med 10 miljoner kronor för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciperna som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019.

Anslag 1:8 Bidrag till psykiatri

Anslag 1:8 Bidrag till psykiatri föreslås öka med sammanlagt 540 miljoner kronor för åren 2019 och 2020. Detta till följd av bland annat en utökad satsning på suicidprevention och suicidforskning omfattande 40 miljoner kronor per år för åren 2019, 2020 samt 2021. Det behövs ännu mer kunskap om hur självmord kan förebyggas, inte minst gällande ungdomar. Vi föreslår därför en fördubbling av anslagen till Nationellt centrum för suicidforskning och prevention av psykisk hälsa. Övriga utökade resurser under anslaget föreslås att Socialstyrelsen ansvarar för. Mer detaljerade riktlinjer ska utformas i regeringens regleringsbrev till Socialstyrelsen.

År 2008 antog riksdagen ett nationellt program för suicidprevention i Sverige. Det förebyggande arbetet är helt centralt och behöver fortgå med kraft. Tillsyn och uppföljning av psykiatrin behöver också prioriteras. Det krävs ytterligare åtgärder för ökad tillgänglighet till vård såsom insatser i primärvården.

Detta anslag ökade med 500 miljoner kronor 2018 avseende förstärkningar till bland annat psykiatrin. Satsningar som slagits fast bland annat genom överenskommelser mellan Sveriges Kommuner och Landsting och regeringen. De principer som tillämpats av övergångsregeringen vid utformningen av årets budgetproposition får till följd att den tidigare beräknade ökningen av anslaget inte genomförs för 2019. Vi föreslår att anslaget ökas med 500 miljoner kronor för år 2019 respektive år 2020 för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciperna som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019.

Anslag 1:10 E-hälsomyndigheten

Detta anslag ökades med 30 miljoner kronor under åren 2017 och 2018 för att finansiera merkostnader till följd av omlokaliseringen av delar av myndigheten. De principer som tillämpats av övergångsregeringen vid utformningen av årets budgetproposition får till följd att den tidigare beräknade minskningen av anslaget inte genomförs för 2019. Vi föreslår att anslaget minskas med 30 miljoner kronor för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciperna som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019.

Anslag 4:4 Kostnader för statlig assistansersättning

Lagstiftningen gällande LSS ska utformas så att de människor som behöver samhällets stöd allra mest ska få det – såsom personer med funktionshinder med rätt till personlig assistans. Andningsstöd och sondmatning är grundläggande behov. Det är politikens uppgift att säkerställa att lagar och regelverk lever upp till detta. Vi värnar om assistansreformens långsiktiga hållbarhet, såväl rättsligt som ekonomiskt. Det bör prövas om staten bör ta en större roll avseende huvudmannaskapet för personlig assistans.

Under året har vi sett hjärtskärande exempel på svårt sjuka barn som plötsligt inte får det stöd som de av allt att döma haft rätt till och tidigare haft rätt till. Det handlar om barn som inte kan andas och barn som inte kan äta, när deras personliga assistans ifrågasätts eller dras in. Det har aldrig varit avsikten med LSS-reformen. Det finns goda skäl att utreda ett antal saker kring lagstiftningen, men denna fråga bör hanteras skyndsamt för att säkerställa att de barn som är mest utsatta ska få LSS. Här behöver en

lösning tas fram så snart som möjligt. Moderaterna är beredda att, vid behov, skjuta till resurser när uppdaterad lagstiftning ska implementeras.

Moderaterna vill medverka till att säkerställa att de mest utsatta barnen garanteras den hjälp de behöver. De barn som inte kan andas eller äta ska garanteras LSS-stöd, så som det var tänkt från början. Samtidigt är det viktigt att den utredning som pågår slutförs. Den ser över viktiga frågor såsom huvudmannaskap och finansiering samt hur organiserad, bolagiserad brottslighet beivras inom ramen för LSS-lagstiftningen.

Anslag 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet

En pågående satsning inom äldreomsorgen som skulle upphört 2019 kommer att fortsätta till följd av de principer som tillämpats av övergångsregeringen vid utformningen av årets budgetproposition. Vi föreslår att anslaget minskas med 2 000 miljoner kronor år 2019 för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciperna som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019.

Anslag 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.

Anslag 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. föreslås minska med sammanlagt 550 miljoner kronor år 2019. Därtill minska med motsvarande belopp för åren 2020 och 2021 till följd av att regeringens förslag avseende avgiftsfri simskola respektive avgiftsfria aktiviteter under skolloven avvisas. Detta för att finansiera andra mer prioriterade åtgärder och reformer såsom till exempel att korta köerna inom hälso- och sjukvården.

Anslag 6:1 Åtgärder avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel

För den gällande strategin för alkohol-, narkotika-, dopning- och tobakspolitiken för åren 2016 till och med 2020 ska finansieringen av densamma i enlighet med tidigare beslut ske en successiv nedtrappning av anslaget. De principer som tillämpats av övergångsregeringen vid utformningen av årets budgetproposition får till följd att den tidigare beräknade minskningen av anslaget inte genomförs. Vi föreslår att anslaget minskas med 30 miljoner kronor för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciperna som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019.

Anslag 7:2 Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd: Forskning

Den tidigare beräknade ökningen av detta anslag uteblir. Detta till följd av de principer som tillämpats av övergångsregeringen vid utformningen av årets budgetproposition. Detta rör en satsning avseende propositionen Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft (prop. 2016/17:50). Vi föreslår att anslaget ökas med 30 miljoner kronor år 2019 för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciperna som gällt för utformningen av

budgetpropositionen för 2019. Därtill med 60 miljoner kronor gällande år 2020 och 2021.

Anslag 8:1 Socialstyrelsen

Detta anslag ökades 2017 och 2018 med 5 miljoner kronor per år i syfte att etablera ett kunskapscentrum om ensamkommande barn och unga. De principer som tillämpats av övergångsregeringen vid utformningen av årets budgetproposition får till följd att den tidigare beräknade minskningen av anslaget inte genomförs. Vi föreslår att anslaget minskas med 5 miljoner kronor för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciperna som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019.

Anslag 8:2 Inspektionen för vård och omsorg

Detta anslag ökades i samband med den ökade ärendehantering och tillsynen i samband med flyktingsituationen tidigare år. De principer som tillämpats av övergångsregeringen vid utformningen av årets budgetproposition får till följd att den tidigare beräknade minskningen av anslaget inte genomförs. Vi föreslår att anslaget minskas med 15 miljoner kronor för att justera för de anslagsförändringar som uppstått till följd av de särskilda budgetprinciperna som gällt för utformningen av budgetpropositionen för 2019.

Nytt anslag: Korta vårdköerna inklusive psykisk ohälsa

Vi föreslår att ett nytt anslag införs omfattande 2 620 miljoner kronor för år 2019. Anslaget beräknas öka ytterligare i nivåhöjning under åren därefter till följd av stegvis införande av utvecklade och breddade kömiljarder kopplade till den lagstadgade vårdgarantin. Detta i syfte att korta vårdköerna. För år 2020 anslås 2 900 miljoner kronor och för år 2021 anslås 3 000 miljoner kronor. I samband med detta fasas den så kallade patientmiljarden ut per den 31 december år 2019.

Den grundläggande principen är att kömiljarderna ska vara resultat- och prestationsbaserade och utformas så att landsting, regioner och kommuner ges tydliga incitament att korta vårdköerna. En mer övergripande utvärdering och avstämning ska genomföras vid år 2021 för att se över beslut om fortsatta riktade insatser.

Under år 2019 påbörjas införandet av kömiljarder varav 1 miljard kronor riktas till den somatiska slutenvården och ska omfatta första besök och operationer inom specialistvården. Därtill vill vi att fler vårdförlopp ska omfattas så att risken för undanträngningseffekter minimeras. Det handlar till exempel om återbesök och rehabilitering. Den exakta detaljerade utformningen ska tas fram i en överenskommelse mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting.

Därtill ska en miljard kronor inom ramen för dessa kömiljarder riktas dels till barn- och ungdomspsykiatri omfattande 500 miljoner kronor, dels till cancervården. Den förstärka vårdgarantin som ger barn och unga med psykisk ohälsa rätt till vård inom 30 dagar återinförs. Vi verkställer en avräkning för befintlig satsning inom barn- och ungdomspsykiatri omfattande 380 miljoner kronor för år 2019.

Vi vill inkludera den första linjens psykiatri för barn och unga så att lättare psykiatriska diagnoser kan hanteras där och frigöra resurser för barn med exempelvis svår ångest, självmordstankar eller allvarliga ätstörningar. Även denna del ska utformas i en gemensam överenskommelse mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting.

Den sista halvmiljarden riktas specifikt till att korta köerna inom cancervården. Resurser som bör fördelas baserat på landstingens och regionernas väntetider gällande cancerbehandling. Utgångspunkten är att alla cancerpatienter erhåller vård inom maximal ledtid för respektive standardiserat vårdförlopp. Den exakta utformningen ska förhandlas fram mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting. Genom denna satsning kommer det för första gången tas fram en start på en nationell vårdgaranti för dem som drabbas av cancer.

Regeringens behandling av tillkännagivande

Riksdagen beslutade i maj 2018 om ett tillkännagivande som handlar om att regeringen ska ta fram en ny uppdaterad nationell cancerstrategi med syfte att bland annat bidra till att korta köerna inom cancervården, mer inslag av högspecialiserad vård och långsiktig kompetensförsörjning.

Regeringen anför följande på sidan 45 i budgetpropositionen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg:

Med utgångspunkt i den nationella cancerstrategin och de förslag som presenterades under rådslaget om framtidens cancervård presenterade regeringen i maj 2018 en långsiktig inriktning för det nationella arbetet med cancervården. Syftet med den långsiktiga inriktningen är att skapa tydlighet kring hur regeringen vill att det nationella arbetet med cancervården ska utvecklas nu och i framtiden. Dessutom ska inriktningen ligga till grund för fortsatta insatser för att rusta cancervården inför framtidens utmaningar. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet avseende punkt 27 är tillmötesgått och det är därmed slutbehandlat.

Vi delar inte regeringens uppfattning att detta tillkännagivande kan anses som slutbehandlat. Regeringen har inte tagit fram en ny uppdaterad nationell cancerstrategi. För att göra detta krävs dels ett gediget grundligt utredningsarbete, dels att regeringen lägger fram den nya cancerstrategin för behandling i riksdagen. Därtill att regeringen anslår årliga resurser för att genomföra en sådan ny nationell cancerstrategi.

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Johan Hultberg (M)

Ulrika Jörgensen (M)

Mattias Karlsson i Luleå (M)

Ulrika Heindorff (M)

John Weinerhall (M)

Kristina Axén Olin (M)